

Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahranda 14 mart 1937 tarihinde imza edilen muzaheretı adliye mukavelesinin tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 21/VI/1937 - Sayı : 3636)

No.
3213

Kabul tarihi
7 - VI - 1937

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahranda 14 mart 1937 tarihinde akit ve imza edilen muzaheretı adliye mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini icraya Adliye ve Hariciye vekilleri memurdur.

15 haziran 1937

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE İRAN DEVLETİ ŞEHİNŞAHİSİ ARASINDA ADLİ MUZAHERET MUKAVELESİ

Bir taraftan,

Türkiye Reiscümhuru,

Diğer taraftan,

Majeste İran Şehinşahı,

Hukukî ve ticarî mevadda, adlî himayeye ve adli makamların karşılıklı muzaheretine müteallik mesaili tanzim etmek arzusu ile bu babda bir mukavele akdine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere:

Türkiye Reiscümhuru:

Sabık vekil, Milletler Cemiyetinde sabık delege, Büyük Millet Meclisinde mebus, Ekselans Cemal Hüsnü Taray ve Orta Elçi Kemal Köprülüü,

Majeste İran Şehinşahi:

Hariciye Veziri Ekselans Samiy ve Adliye Veziri Ekselans A. Matine Daftariyi tayin eylemişlerdir.

Bu murahhaslar usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

ADLİ MUZAHERET

Fasıl : I

Adlî himaye

Madde — 1

1 - Âkid Taraflardan her birinin tebaası diğér Taraf arazisinde, şahısları ve mallarının ka-

nunî ve adlî himayesi hususlarında mahallî tebaanın tâbi oldukları aynı muameleden müstefid olacaklardır.

2 - Mahkemelere serbestçe müracaat edecekler ve mahallî tebaanın tâbi olduğu aynı merasim ve şeraitle dava ikame edebileceklerdir.

Madde — 2

1 - Âkid Devletlerden birinin mahkemelerinde müddei veya dahili dava olan birisinin arazisinde ikametgâh sahibi bulunan diğer Taraf tebaası gerek ecnebilik sıfatlarından, gerek mahkemelerine müracaat ettiği memlekette ikametgâhı veya meskeni bulunmamasından naşi her ne nam ile olursa olsun bir gûna kefalet itası veya teminat akçesi tevdiile mükellef tutulmıyacaklardır.

2 - Aynı kaide masarifi muhakemenin temini için müddei veya dahili dava olanlardan talep edilebilecek tediyat hakkında da caridir

Madde — 3

1 - Kefaletten, teminat akçesinden veya tediyattan muaf olan müddei veya mütedahil aleyhine Âkid Devletlerden biri ülkesinde sadır olan muhakeme masraflarına mütedair mahkûmiyet kararları diğer Tarafın salâhiyettar makamı tarafından meccanen tenfiz edilecektir.

2 - Bu babdaki talep diploması tarikle yapılacak veya alâkadar tarafından doğrudan doğruya salâhiyettar makama irsal edilecektir.

Madde — 4

Üçüncü maddede mevzubahs mahkeme masraflarına aid kararlar, mahkûm tarafın sonradan vaki olacak müracaatı müstesna olmak üzere, iki Taraf istima edilmekzisin ircanın vaki olduğu memleket kanunlarına tevfikan lâzımüttenfiz addolunacaklardır.

Salâhiyettar adlî makam, tenfiz talebi hakkında karar vermek için mahkûmiyet kararının sa-
dır olduğu memleket kanunlarına nazaran kazıyyei muhkeme halini alıp almadığını tetkik ile iktifa edecektir. Bu babdaki talebnameye aşağıdaki vesaik terfik edilecektir:

a) Fıkrai hükmiye ve bunun kendisinden yardım istenilen Devletin lisanında veya Fransızca yazılmış ve yardım isteyen Devletin siyasî veya konsolosluk memuru yahud her iki Devletten birinin yeminli bir mütercimi tarafından musaddak bir tercümesi,

b) Kararın kazıyyei muhkeme halini iktisab ettiğini mübeyyin yardım isteyen Devletin salâhiyettar makamı tarafından verilmiş bir beyanname. Bu makamın salâhiyeti mezkûr Devletin Adliye vekâleti tarafından tasdik edilecek, mezkûr beyanname ve şehadetname yukarıda anılan ahkâma tevfikan tercüme edilecektir.

Salâhiyettar makam, tenfiz talebi hakkında karar vermek için alâkadarm aynı zamanda talep etmesi şartile, işbu maddede münderiç tercüme ve tasdik masrafları mikatını da takdir edecek-
tir. Bu masraflar muhakeme masrafları gibi addolunacaktır.

Madde -- 5

Âkid Devletlerden birinin tebaası diğer Devletin arazisinde mahallî tebaanın tâbi olduğu şerait dairesinde meccanen adlî muzaherete nail olacaklardır.

Madde — 6

Eğer müstedi, meccanen adlî muzaheret talebettiği memlekette sakin değilse geliri hakkında bir şehadetname istihsal edilecektir.

Bu şehadetname müstediye memleketin salâhiyettar makamı tarafından verilecek ve müstedi memleketinde sakin ise, bu şehadetname ibraz edileceği memleketin siyasî veya konsolosluk memuru tarafından meccanen tasdik edilecektir.

Eğer müstedi, üçüncü bir Devlet ülkesinde sakin ise, mensub olduğu Devletin salâhiyettar siyasi veya konsolosluk memuru tarafından mûti bir şehadetname kâfi gelecektir.

Madde — 7

Müzahereti adliye talebi hakkında karar vermekle mükellef olan makam kendisine tevdi olunan şahadetnameyi ve verilen malûmatı, vazifesi hududları dairesinde kontrol etmek ve kâfi derecede tenevvür etmek için mütemmim malûmat istihsal eylemek hakkını muhafaza eyler.

Madde — 8

Âkid Devletlerden birinin salâhiyettar makamı tarafından meccanî adlî müzaheretten istifadesi kabul edilen Taraf, işbu mukavele ahkâmına tevfiikan, diğer Âkid Devlet makamı adliyesi hazu-
runda, aynı davaya mütedair usule aid bileümle muamelât için dahi işbu müsaadelerden istifade edecektir.

Fasıl : II

Adlî makamların müttekabil muzahereti

Madde — 9

1 - Hukukî ve ticarî mevadda, Âkid Devletlerden birinin makamından sâdır olup diğer Taraf ülkesinde sakin bulunan şahıslara aid tebliğat diploması tarikile yapılacaktır.

Talebname, tevdi olunan varakanın sâdır olduğu makamı, iki tarafın isim ve sanatlarını, kendisine tebliğat vaki olacak kimsenin adresini, mevzu bahis varakanın mahiyetini gösterecek ve kendisinden muzaheret istenilen Devletin lisanile yahud fransızca yazılmış olacaktır. Tebliğ edilecek varakanın musaddak bir tercümesi talebnameye terfik edilecektir.

2 - Kendisine talebname irsal olunan makam, tebligatın yapıldığını müsbit veya yapılmama mâni olan keyfiyeti mübeyyin vesairi siyasi memura gönderecektir.

Madde — 10

1 - Tebligat kendisinden muzaheret istenilen Devletin salâhiyettar makamı vasıtasile bu Devlet mevzuatının âmir bulunduğu eşkâl dahilinde yapılacaktır.

2 - Tebligatın yapıldığı; gerek kendisine tebliğat yapılan kimse tarafından imzalanmış tarihli bir makbuz, gerek kendisinden muzaheret istenilen Devlet makamının, tebliğatın vukuunu, tarihini, şeklini mübeyyin bir şehadetnamesi ile isbat edilecektir.

Madde — 11

1 - Hukukî ve ticarî mevadda Âkid Devletlerden birinin adlî makamı, kendi mevzuatına tevfi-
kan, diğer Devletin salâhiyettar makamına, bu makamın kazaî salâhiyeti dairesinde gerek bir istievab muamelesinin gerek diğer adlî muamelelerin ifası için müracaat edebilecektir.

2 - İstinabe varakası, diploması tarikile tevdi olunacaktır. Bu varakaya kendisinden muzaheret istenilen Devlet lisanında veya fransızca yazılmış bir tercüme terfik edilecektir. Bu tercümenin aslına mutabakatı muzaheret isteyen Devletin bir siyasi yahud konsolosluk memuru yahud iki Devletten birinin yeminli bir mütercimi tarafından tasdik edilecektir.

3 - Kendisine istinabe varakası gönderilen makam, siyasi memura, istinabenin icra olunduğu veya icrasına mâni olan sebebi mübeyyin varakayı gönderecektir.

Mahallen ademi salâhiyet halinde, mezkûr makam istinabe varakasını resen salâhiyettar makama gönderecek ve keyfiyetten siyasi memuru haberdar eyliyecektir.

Madde — 12

1 — İstinabe varakası kendisine gönderilmiş olan adlî makam, kendi memleketi makamatı tarafından isdar olunan istinabe varakalarının icrası hususunda müracaat edeceği müeyyidelerin aynı istimal ederek istinabeyi icraya mecbur olacaktır. İhtilâf halinde bulunan iki tarafın şahsen icabetleri mevzuubahs olduğu takdirde bu müeyyidelerin tatbiki mecburî değildir.

2 — İstinabe varakasının icrasında takib olunacak usul hakkında kendisinden muzaheret istenilen makam kendi memleketinin kanunlarını tatbik edecektir.

3 — Muzaheret isteyen makam, istediği halde, alâkadar tarafın bizzat hazır bulunabilmesi için istinabenin icra olunacağı tarih ve mahalden haberdar edilecektir.

Madde — 13

Siyasî memur tarafından istenilen bir tebliğden yahud tevdi edilen bir istinabe varakasından tevellüd edecek müşküller siyasî tarikle hal ve fasledilecektir.

Madde — 14

Bir tebliğin yahud bir istinabenin icrası kendi toprağında vaki olacak Devlet bunları hâkimiyetine, emniyetine ve intizamı âmmeye hâlel iras edecek mahiyette görürse mezkûr icra reddedilebilir. Bundan maada bir istinabenin icrası, evrakın mevsukiyeti tahakkuk etmez veya muzaheret istenilen Devletin ülkesinde bu icra kuvvei adliyenin vazaiifi meyanına dahil olmazsa reddolunabilir.

Madde — 15

1 - Tebliğatın veya istinabelerin icrası, her ne mahiyette olursa olsun, bir gına harç ve masraf tediyesine mahal vermeyecektir.

2 - Şu kadar ki, muzaheret istenilen Devlet şahidlere ve ehli hibrelere verilecek tazminatın, şahidlerin tav'an ademi icabetinden dolayı bir adliye memurunun yahud bir noterin müdahalesinden mütevellid masarifin tediyesini muzaheret isteyen Devletten talep etmek hakkını haiz olacaktır.

Madde — 16

Âkid Devletlerden her biri diğer Devletin toprağında bulunan tebaalarına diploması ve şehbenderî memurları vasıtasile doğrudan doğruya ve hiç bir suretle cebri tazammun etmeksizin tebliğat ifa ettirmek hakkını haizdir.

Madde — 17

Her Âkid Taraf, diğer Taraf adlî makamatının diploması tarikile mevdu talebi üzerine kendi ülkesinde meriyette bulunan kanunların metnini ve hini hacette, muktazi diğer hukukî malûmatı tevdi edecektir.

Madde — 18

İşbu mukavelename tasdik olunacak ve keyfiyeti tasdik diğer Âkid Tarafa nota ile tebliğ edilecektir.

Son notanın tevdiinden itibaren on beş gün zarfında meriyete girecek olan bu mukavelename üç sene müddetle muteber olacaktır. Yüksek Âkid Taraflardan biri canibinden anıfüzzikr müddetin inkızasında feshedilmediği takdirde feshedilinceye kadar meriyette kalacak ve fesih ancak tebliğ tarihinden altı ay sonra hükmünü icra edebilecektir.

Tasdiknameler mümkün olan en kısa zamanda Ankarada teati olunacaktır.

Yukarıdaki ifadeyi tasdiklan Yüksek Âkid Tarafların murahhasları işbu mukavelenameyi imza etmişlerdir.

Fransızca iki nüsha olarak Tahrande 14 mart 1937 tarihinde yapılmıştır.

Cemal Hüsnü Taray
Kemal Köprülü

Samiy
A. Matine Daftary

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	8 - VI - 1937 ve 1/839
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	15 VI 1937 ve 4/483
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 18 210,424 19 102,106,122:125